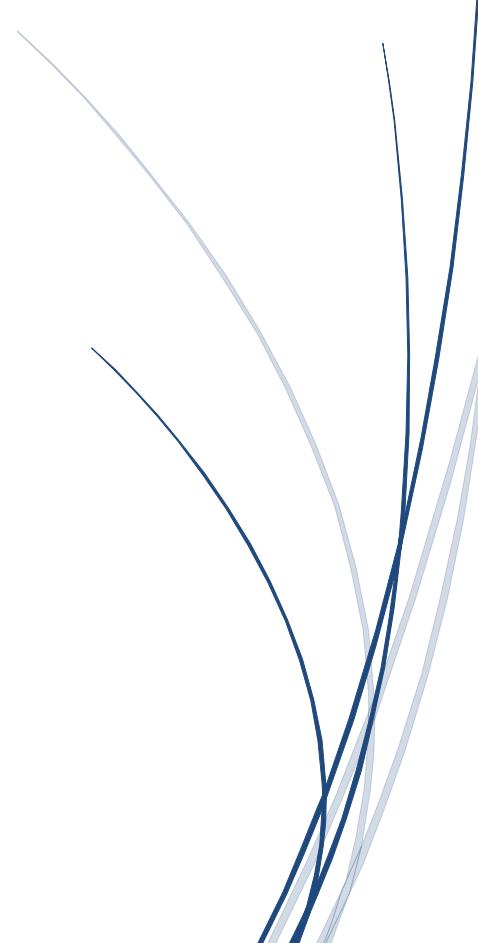

סקר גהות ובריאות תעסוקתית 2024

פרק ממצאים - עובדים המטפלים
בבני משפחה

1/3/2025

נתוני עובדים מטפלים בבני משפחה ובריאות תעסוקתית ישראל 2024

מחלקת מחקר המוסד לבטיחות ולגהות

סוכם על ידי: ד"ר לליב אגוזי

הסקר השנתי של המוסד לבטיחות ולגהות עוסק בהערכת סוגי חשיפות תעסוקתיות כימיות, פיזיקליות, ביולוגיות, ארגונומיות ופסיכוסוציאליות, הערכת תחלואה, שלומות והערכת פציעות בשל תאונות עבודה לצורך הצגת שיעורי חשופים וקשרים בין חשיפות לפגיעות פיזיות ורגשיות. בשנת 2024 לאור מצב המלחמה הוספו לסקר שאלות לגבי גורמי עומס ולחץ בסביבת החיים כגון טיפול בבני משפחה חולים או סיעודיים ושייכות למעגלי הפגיעה של המלחמה. גורמים אלה אינם חלק מסביבת העבודה או העיסוק של האדם, אך יש בהם פוטנציאל להשפיע על יכולתם של העובדים לבצע את עבודתם באופן מיטבי תוך שמירה על שלומותם ובטיחותם.

דו"ח תיאורי זה מציג תמצית נתונים הנוגעים לבני משפחה עובדים ומטפלים מתוך סקר הגהות והבריאות התעסוקתית השנתי של המוסד לבטיחות ולגהות לשנת 2024. הסקר נערך בדצמבר 2024 ובמגזר הערבי נמשך גם במהלך ינואר 2025. בסקר השתתפו 5020 עובדים. משתתפי הסקר אינם מייצגים באופן מלא את האוכלוסייה העובדת בישראל. בדצמבר 2024 היו 4,397,500 מועסקים, מתוכם 3,508,800 יהודים (79.8%)¹. בסקר יש ריבוי יהודים (86.5%) וריבוי נשים (51.1% בהשוואה ל 48.8%) ביחס לאוכלוסייה העובדת. גיל המשיבים הממוצע 39.88 (18-84). רמת הדתיות נחלקה ל 43.9% חילונים, 24.3% מאמינים ומקפידים חלקית על הלכות דתם, 16.1% אדוקים, 15.1% מאמינים אך לא מקפידים על הלכות הדת. לשאלת הטיפול בבני משפחה השיבו 5007 משיבים, מתוכם 883 (17.7%) דיווחו כי הם מטפלים בבני משפחה לפי הפירוט הבא:

507 (10.1%) בהורה

59 (1.2%) בילד בוגר

78 (1.6%) בילד קטין עם מוגבלות או מחלה

48 (1.0%) בבן/בת זוג

43 (0.9%) באח/אחות

144 (2.9%) אחר

בתיקון לפי אחוז העובדים על פי מגדר ודת מוערך כי 18% מהעובדים מטפלים בבן משפחה אחד לפחות.

¹ ירחון: <https://betanew.cbs.gov.il/he/publications/Pages/2025/-/ירחון-סקר-כוח-אדם-דצמבר-2024.aspx> ירחון הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

טבלה 1: אחוז המשיבים המטפלים בבן/בת משפחה

מגדר	מספר מטפלים	%
גברים	393	16.1%
נשים	488	19.1%
מגדר אחר ²	2	28.6%
סה"כ	883	17.7%

המטפלים מקדישים לטיפול בין שעות בודדות בחודש לבין טיפול בהיקף של משרה מלאה ומעלה אשר כוללת מגורים משותפים וטיפול גם בלילה. הבדלים בולטים בין נשים לגברים במספר השעות המוקדשות לטיפול נמצאו בטיפול בבני/בנות זוג ובילדים קטנים חולים במחלה כרונית, בתחומים אלה נשים מקדישות כמעט מספר כפול של שעות לטיפול בהשוואה לגברים (27.3 בהשוואה ל-16.2 ו-31.5 בהשוואה ל-15.42, בהתאמה). בטיפול באחים, גברים הקדישו לטיפול פי שלוש יותר בממוצע מאשר נשים (36.3 שעות לעומת 11.3 שעות).

טבלה 2: ממוצע השעות המושקעות בטיפול בשבוע

ממוצע השעות בשבוע			במי מטפלים
גבר	אישה		
11.40	12.55	507	הורה
18.93	16.77	59	ילד בוגר
15.42	31.53	78	ילד קטין חולה
16.19	27.33	48	בן/בת זוג
36.33	11.34	43	אח/אחות
8.47	20.64	144	אחר
13.25	15.95		סה"כ

קבוצת הגיל עם שיעור המטפלים הגבוה ביותר היא בני 56-65 (29.7% מטפלים) ואחריה בני 46-55 עם 23.2% מטפלים.

מבחינת מצבם המשפחתי של המטפלים נמצאו אחוזים גבוהים יותר של מטפלים בבני משפחה שהם גרושים או אלמנים³ (24.3%, 23.8%, בהתאמה) לעומת הנשואים והרווקים (17.2% ו-16.2%, בהתאמה). עיקר הפער נובע מטיפול בהורה (16.4% מטפלים בין הגרושים והאלמנים לעומת 9.1%-9.8% בין הרווקים והנשואים). בבחינה לפי שכבות הגיל עולה כי ריבוי הגרושים המטפלים בהשוואה לרווקים והנשואים (26.1% לעומת 15.9%) בולט במיוחד בגילאי 36-55.

² בשל מספר נמוך במגדר שונה לא נכללה קטגוריה זו בהמשך הניתוחים.

³ בשל מיעוט אלמנים בסקר (21) הם לא נכללו בכל הניתוחים.

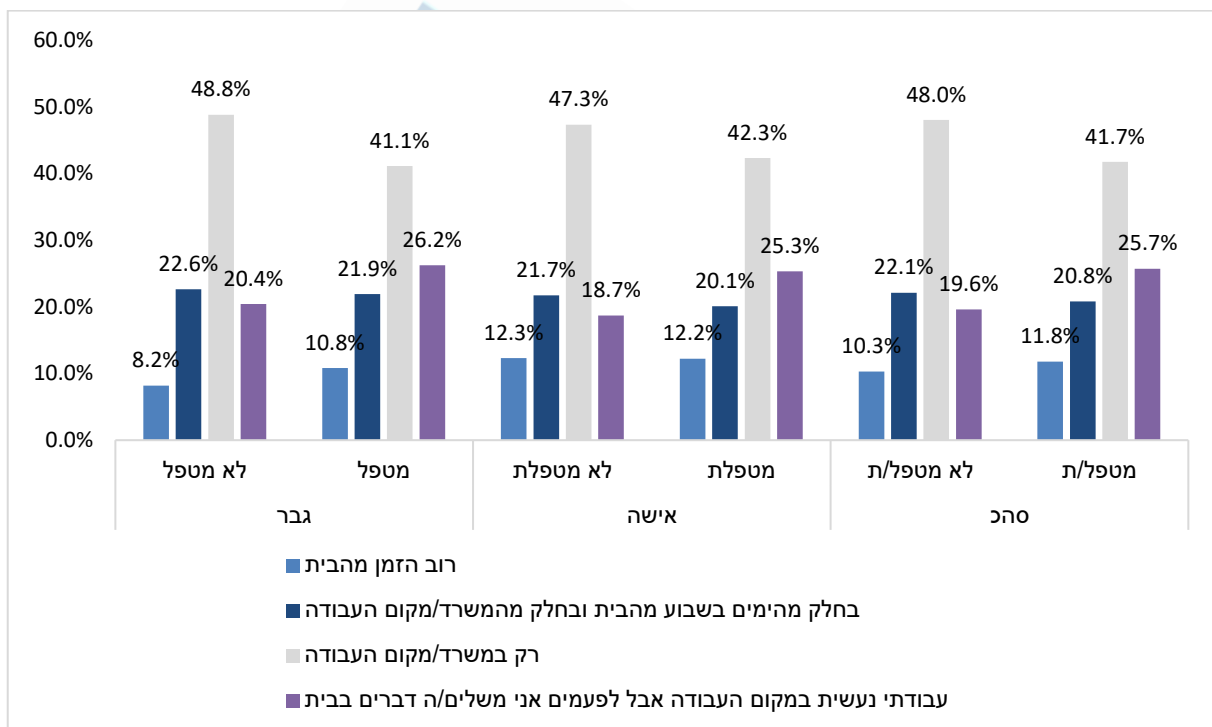

לעומת זאת, המגמה מתהפכת בעשור הבא ובגילאים 56-65 עולה אחוז המטפלים בבני משפחה הנשואים ל-30.8% בהשוואה ל 23.7% בקרב הגרושים/פרודים.

עבודה מהבית

באופן כללי, נשים עובדות באחוזים גבוהים יותר מהבית ($12.2\%^4$) מאשר גברים (8.6%). לא נמצא הבדל מובהק בין מטפלים לבין מי שאינם מטפלים באחוז העובדים מהבית באופן קבוע. מטפלים בבני משפחה חולים משלימים יותר שעות עבודה מהבית לאחר יום העבודה מאשר מי שאינם מטפלים, נתון זה עולה גם בקרב גברים וגם בקרב נשים (26.2% לעומת 20.4% ו- 25.3% לעומת 18.7% , בהתאמה).

איור 1: השוואת עבודה מהבית והשלמות עבודה בין מטפלים למי שאינם מטפלים ובין המינים

שלומות ובריאות

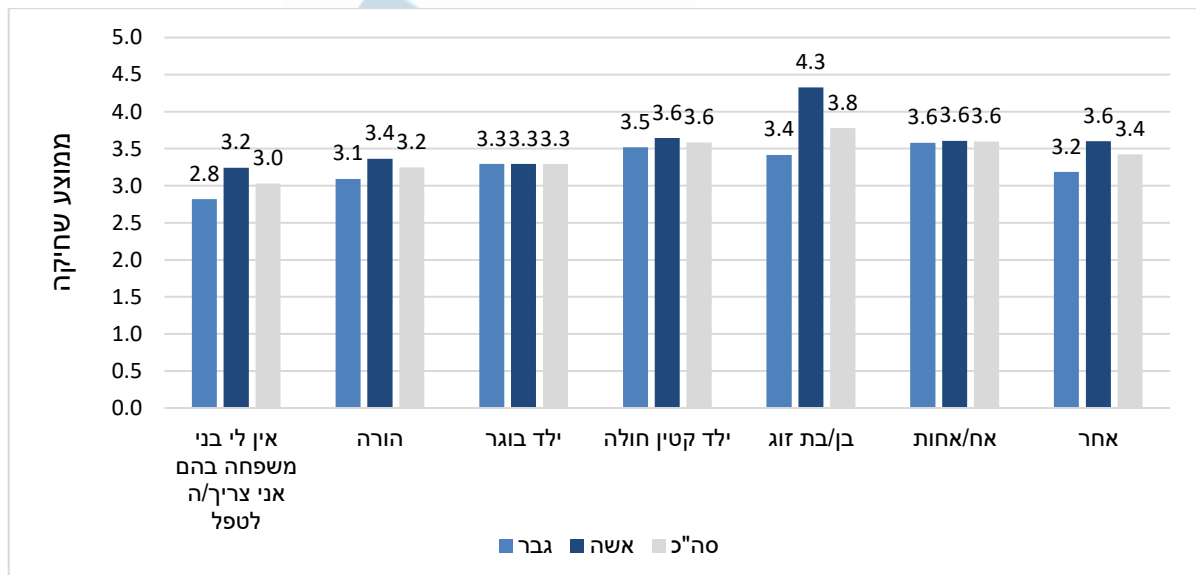
מטפלים מדווחים על ממוצע הפרעות שינה גבוה מעט ($M=2.55$, $SD=0.93$) ממי שאינם מטפלים ($M=2.21$, $SD=0.84$) בסקלה 1-5. ההבדל הניכר ביותר נמצא לגבי מטפלים בבני/בנות זוג ($M=2.80$, $SD=0.93$) ובילדים קטנים עם מחלה כרונית ($M=2.72$, $SD=0.88$).

⁴ בשל אופיו התיאורי של הדוח ולהקלת הקריאה ערכי מבחני המובהקות אינם מפורטים. ניתוחים המשווים התפלגות באחוזים נעשו בניתוח חי בריבוע וניתוחים המשווים ממוצעים נעשו בניתוח ANOVA להשוואת ממוצעים ושונות. כל הממצאים המוצגים מובהקים אלא אם צוין אחרת.

ממוצע השחיקה של מטפלים ($M=3.35$, $SD=1.34$) גבוה הממוצע בקרב מי שאינם מטפלים ($M=3.03$, $SD=1.31$) (סקלה 1-7) ($F=40.13$, $p<0.001$). מבין המטפלים מדווחים 26.5% על רמת שחיקה 3 - גבוהה לעומת 24.3% בקרב מי שאינם מטפלים ו- 29.8% מדווחים על רמת שחיקה 4 ומעלה - גבוהה מאד לעומת 22.2% בקרב מי שאינם מטפלים (ראו איור 1). נשים באופן כללי מדווחות על רמת שחיקה גבוהה יותר מגברים ($F=50.81$, $p<0.001$) ללא אינטראקציה בין מגדר לטיפול. ההבדל בין נשים לגברים בולט במיוחד כאשר מדובר בטיפול בבני/בנות זוג שם נשים מדווחות על שחיקה ברמה גבוהה מאד ($M=4.33$, $SD=1.35$) בממוצע וגברים על רמת שחיקה גבוהה בממוצע ($M=3.42$, $SD=1.34$).

איור 2: ממוצע השחיקה של מטפלים על פי מגדר ולפי הקרוב בו מטפלים

כאבי שריר-שלד. בכל אזורי הגוף שנסקרו אחוז המטפלים המדווחים על כאבים, הפוגעים בפעילות יומיומית גבוהה באופן ניכר לעומת מי שאינם מטפלים. להמחשה 26.9% לעומת 16.0% דיווחו על כאבים בעורף, 24.3% לעומת 15.7% דיווחו על כאבי גב תחתון ו-29.7% לעומת 16.5% דיווחו על כאבים בזרועות.

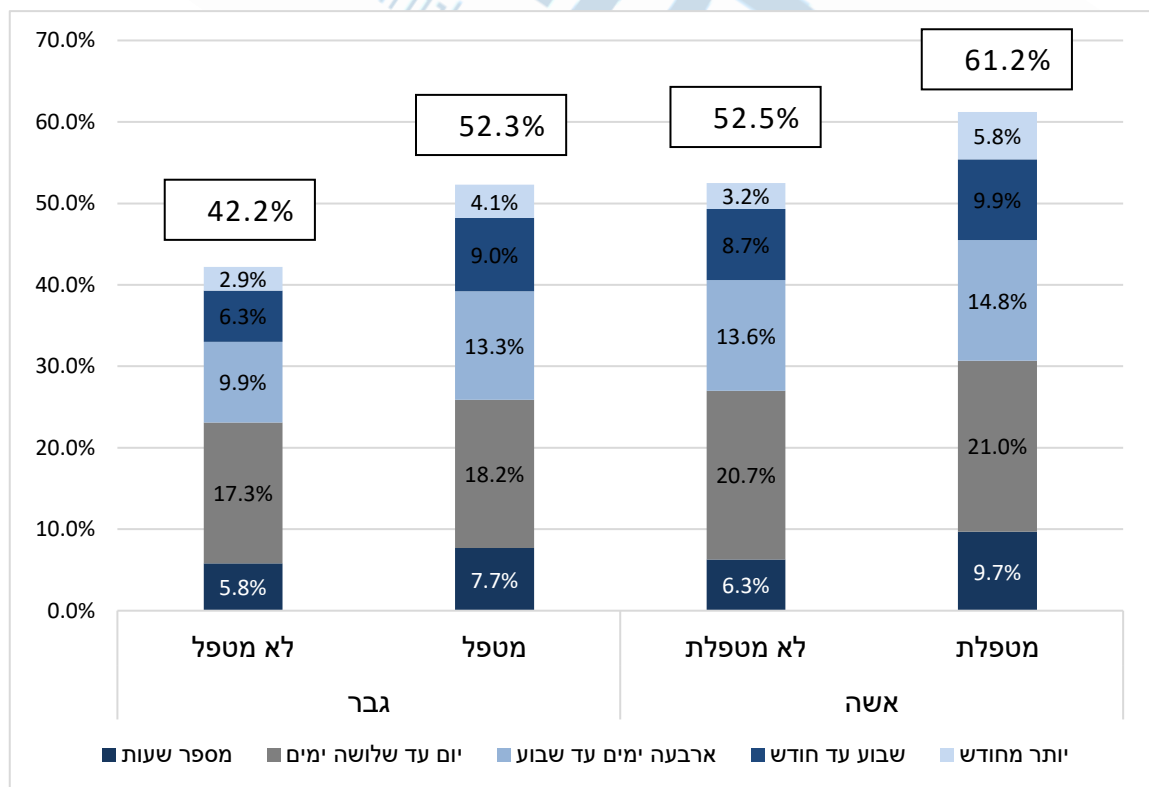
תחלואה כרונית. בבחינת הבדלים בתחלואה כרונית לא נמצאו הבדלים בין מטפלים לבין לא מטפלים בשכיחות מחלות נשימה, סרטן, פגיעות נוירולוגיות, מחלות כליה ואלרגיות. לחץ דם גבוה נמצא באחוזים גבוהים יותר בקרב מטפלים לעומת מי שאינם מטפלים (9.9% לעומת 7.3%)

וכך גם מחלות לב וכלי-דם (3.8% לעומת 2.8%). בבחינת ההתפלגות על פני הגילאים נראה כי ההבדל בתחלואת לב ולחץ דם מקורו בתחלואת מטפלים בני גיל צעירים יותר, אך הפער מתהפך מעל גיל 50. אין נתונים מספיקים לניתוח גורמי המחלה והשפעות גורמים שונים בשל מספרים נמוכים יחסית, מעקב ארוך טווח שנדרש והיבטים משפחתיים שונים. תחום זה ראוי שיבחן לעומק בהמשך ולא ניתן להסיק לגביו מסקנות על בסיס הסקר. בהקשר לסוכרת, על אף שנמצאה, לכאורה, באחוזים גבוהים יותר בקרב המטפלים בבני משפחה לעומת מי שאינם מטפלים, ההבדל נעלם בריבוד על פי גיל.

היעדרות בשל ימי מחלה. עובדים המטפלים בבני משפחה נעדרו יותר מעבודתם בשל מחלה (57.1%) בהשוואה למי שאינם מטפלים בבני משפחה (47.4%). יתכן שדיווחו על ימי היעדרות הנוגעים למחלת בן/בת המשפחה. מאיור 2 עולה כי נשים, הן אלו שמטפלות בבני משפחה והן אלו שאינן מטפלות, נעדרו בשל מחלה יותר מאשר גברים מטפלים ושאינם מטפלים כאחד.

איור 3: מספר ימי היעדרות שנתי בשל מחלה: השוואת מטפלים, נשים וגברים, בבני משפחה למי שאינם מטפלים

תאונות עבודה ופציעות. עובדים המטפלים בבני משפחה דיווחו על שיעורים גבוהים של פציעות בעבודה שגרמו להיעדרות לצורך טיפול או החלמה (22.9%) בהשוואה למי שאינם מטפלים בבני משפחה (11.4%). כפי שניתן לראות באיור 3, הבדל זה היה דומה, אך ניכר יותר בקרב נשים (24.0% בהשוואה ל 10.6%) ובקרב גברים (21.5% בהשוואה ל- 12.1%).

איור 4: מעורבות בתאונות: השוואה בין מטפלים בבני משפחה לבין מי שאינם מטפלים על פי מין

